

Dommerforeningens fagutvalg for strafferett og straffeprosess

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

29. september 2017

Deres ref.: 15/3783

Høring NOU 2017:5 EN PÅTALEMYNDIGHET FOR FREMTIDEN

1. Innledende bemerkninger

Den norske Dommerforening viser til brev 5. mai 2017 fra Justis – og beredskapsdepartementet om høring av NOU 2017:5 En påtalemyndighet for fremtiden. Høringsfristen er 1. oktober 2017.

Dommerforeningens fagutvalg for strafferett og straffeprosess gir høringsuttalelsen på vegne av foreningen. Utvalget består av lagmann Hans Petter Jahre, Borgarting lagmannsrett (leder), førstelagmann Dag Bugge Nordén, Agder lagmannsrett, lagmann Torolv Groseth, Eidsivating lagmannsrett, lagdommer Jarle Golten Smørðal, Gulating lagmannsrett, tingrettsdommer Cathrine Fossen, Gjøvik tingrett, tingrettsdommer Inga Bejer Engh, Oslo tingrett og. tingrettsdommer Johan Kristian Øydegard, Ringerike tingrett.

Dommerforeningen har valgt å konsentrere høringsuttalelsen om de deler av utredningen som i særlig grad har betydning for domstolens behandling av straffesaker og knytter denne til noen av utvalgets forslag til tiltak i utredningens kapitel 15.

Domstolene er avhengig av at både etterforskingen, påtaleavgjørelsene og aktoratene holder høy kvalitet. God etterforsking er avgjørende for sakens opplysning. En god aktor kan faktum og juss i de sakene han eller hun har ansvaret for og opptrer på en kompetent og god måte i retten, ikke minst ved eksaminasjonen av tiltalte, vitner og sakkyndige. Videre kjennetegnes en god aktor ved at han eller hun kan være advokatorisk, men samtidig overholder objektivitetskravet og saklighetskravet strengt. Dommernes erfaring er at kvaliteten på de aktorene som møter i tingrettene og lagmannsrettene, er nokså varierende.

2. Merknader til noen av de foreslåtte tiltak

Tiltak 2 – kompetanse

Utvalget konkluderer med at dagens kompetansetilbud til statsadvokatene og politijuristene ikke er godt nok. Det er vist til at det ikke foreligger synlige sentrale føringer eller en helhetlig strategi for dette arbeidet. Utvalget har foreslått at Riksadvokaten gis det sentrale ansvaret for kompetanseutviklingen i hele påtalemyndigheten.

Dommerforeningen ser positivt på at utvalget foreslår flere tiltak som skal bedre kvaliteten i påtalemyndighetens arbeid. For å ivareta rettssikkerheten på en god måte er det viktig at etterforskningen, påtaleavgjørelsene og aktoratene holder høy faglig kvalitet.

I forbindelse med forslaget om å bedre kompetansen i påtalemyndigheten vil Dommerforeningen påpeke viktigheten av at også domstolene trekkes inn. En viktig del av arbeidet til en påtalejurist er å aktorere straffesaker i retten. Domstolen er derfor en viktig kilde til kunnskap om hvilken kompetanse den enkelte påtalejurist har og bør ha. Utover å gi en tilbakemelding på bevisvurderingen i den enkelte sak, vil domstolen kunne uttale seg om hvorvidt vedkommende aktor konsentrerte straffesaken om sakens rettslig relevante fakta, og om vedkommende ellers opplyste straffesaken på en god måte.

Dommerforeningen erfarer at det kun er enkelte politidistrikt eller statsadvokatembeter som har en fast dialog med tingrettene/lagmannsrettene i forbindelse med opplæringen av nye påtalejurister. Som det fremgår i utredningenes punkt 13.3 om økt satsing på kompetanse i påtalemyndigheten, ble det allerede i Lenth-rapporten fra 2006 påpekt at politidistriktene mer systematisk burde tilstrebe at nyansatte får tilbakemelding på sin opptreden i retten. Utvalget har konkludert med at dette ikke er blitt fulgt opp i ettertid.

Dommerforeningen nevner har at det i dag blant annet i Oslo tingrett er igangsatt dommerevalueringer innenfor andre sakstyper, blant annet for prosedyre på utlendingsfeltet.

Tiltak 4 – en mer fleksibel kompetansefordeling mellom riksadvokaten og statsadvokatene

Utvalget har vist til at den fremtidige utviklingen bør gå i retning av at påtalekompetansen flyttes nedover i etaten, og utvalget støtter derfor forslaget som Straffeprosessutvalget tidligere har kommet med, hvor både riksadvokaten og statsadvokatene gis nye delegasjonshjemler, jf. forslaget til ny straffeprosesslov § 2-11. Utvalget viser blant annet til at statsadvokatene bør kunne overlate flere saker enn i dag til politijuristene, og at en følge av dette vil være at politijuristene i fremtiden vil utføre aktoratene i flere saker enn nå.

Dommerforeningen finner det ikke naturlig å ta stilling til organiseringen og kompetansefordelingen innad i påtalemyndigheten, men vil likevel peke på enkelte forhold.

En mer fleksibel kompetansefordeling i påtalemyndigheten vil fra et domstolsperspektiv kunne ha den positive effekt at blir enklere å forhåndsberamme store straffesaker med mange aktører. Dette kan bidra til å effektivisere straffesaksbehandlingen av særlig store straffesaker. Dommerforeningen vil likevel understreke at den som skal være aktor i straffesaker av en viss størrelse og kompleksitet både må holde et høyt faglig nivå og ha tilstrekkelig erfaring.

Dommernes erfaring er at statsadvokatene generelt holder et høyt faglig nivå. Dommerforeningen har derfor ingen merknader til at det åpnes for at en større del av påtalekompetansen flyttes fra riksadvokaten til statsadvokatene. Når det gjelder politijuristene, er inntrykket at kompetansen er varierer mer. Utvalget har selv reist spørsmål, på side 186 i utredningen, om politijuristene har tilstrekkelig fagkompetanse til å avgjøre andre sakstyper enn i dag. Utvalget angir at dette spørsmålet må vurderes ut fra en forutsetning om at situasjonen fremover vil være annerledes.

Dommerforeningen forstår utvalget slik at det her blant annet siktes til at større politidistrikt vil medføre et bedre fagmiljø også innen påtalemyndigheten.

Dommerforeningen vil imidlertid fremheve at større påtalegrupper ikke i seg selv vil øke kompetansen blant påtalejuristene. Erfaringen er således at også ved de større politidistriktene har påtalejuristene et varierende kompetansenivå. Om dette skyldes stor gjennomtrekk eller mangelfull opplæring vites ikke.

Flere av de forslagene utvalget kommer med, har som mål å heve kvaliteten på påtalemyndighetens arbeid. Etter Dommerforeningens syn må en slik kvalitetsheving hos politijuristene være en forutsetning dersom de skal tilføres vesentlig mer påtalekompetanse enn i dag.

Tiltak 6 - En redefinering av statsadvokatrollen

Tiltak 7 – En styrking, videreutvikling og profesjonalisering av fagledelsen

Tiltak 8 – Handlingsrom til økt fagledelse

Tiltakene 6, 7 og 8 hører naturlig sammen.

Utvalget fremhever behovet for styrket fagledelse i påtalemyndigheten som et særlig prioritert område. Det er nær sammenheng mellom styrking av fagledelsen og systematisk kompetanseoppbygging, omtalt i tiltak 2, som begge fremheves som to av fire særlig viktige områder i utredningens punkt 15.1 på side 211.

Dommerforeningen slutter seg til utvalgets prioritering. Vi er enige med utvalget i at økt og mer systematisk fagledelse vil bidra til høyere kvalitet i straffesaksbehandlingen. På dette området er det adskillig rom for forbedring. Domstolene har naturlig nok varierende erfaringer med kvaliteten på påtalearbeidet i sine områder. Det gjelder også medlemmene av Dommerforeningens fagutvalg. Sett fra vårt ståsted, synes det imidlertid å være relativt utbredt at statsadvokatene ikke i tilstrekkelig

grad engasjerer seg i politiets virksomhet utover behandlingen av enkeltsaker. Gjennomgående svakheter ved politiets arbeid blir derfor ikke korrigert, til tross for at disse blir påpekt i rettens avgjørelser.

Et problemområde som utpeker seg er saksbehandlingstiden, hvor dommerne erfarer at enkelte politidistrikter skiller seg negativt ut. Vi er oppmerksomme på at manglende ressurser kan være en del av forklaringen, men da må man prioritere i henhold til de retningslinjene riksadvokaten har gitt. Ressursknapphet er ingen akseptabel forklaring på at saker om alvorlige seksuallovbrudd som voldtekt og overgrep mot barn blir nedprioritert, med de mange svært negative konsekvenser dette har for de impliserte. Da har man også et ledelsesproblem.

Det er klart behov for at statsadvokatene i sterkere grad involverer seg i politiets løpende påtalearbeid. Dommerforeningen støtter derfor utvalgets forslag om at statsadvokatrollen redefineres slik at den faglige ledelsen av påtalearbeidet i politiet blir sterkere prioritert. Dette forutsetter særlig et nært samarbeid mellom statsadvokatene og politiets påtaleleder.

Tiltak 11 - en klargjøring av påtalemyndighetens rolle som leder av etterforskningen

Dommerforeningen er enig i at det er viktig at det blir gjort klart hva påtalemyndighetens rolle som leder av etterforskningen skal innebære i praksis. Det vil både kunne effektivisere og virke kvalitetsskapende at påtalejuristen på et så tidlig stadium som mulig blir delaktig i etterforskningen. Påtalemessig styring vil kunne bidra til å redusere saksbehandlingstiden ved at etterforskningen konsentreres om rettslig relevante temaer. Derved unngår en i større grad at saker må sendes tilbake for ytterligere etterforskning.

At påtalejuristen aktivt er med under etterforskningen er særlig viktig i større straffesaker, hvor behovet for at etterforskningen tidlig blir konsentrert om de rettslig relevante bevisemaer i saken i særlig grad gjør seg gjeldende. Ved større saker er det også av betydning å få avklart sakens ramme og at større sakskomplekser blir delt på en hensiktsmessig måte der dette er påkrevd for at saken skal være praktisk gjennomførbar i retten. For påtalejuristen er det også en viktig oppgave å påse at etterforskningen innrettes på en slik måte at man unngår prosessuelle komplikasjoner med bevisavskjærings spørsmål i en eventuell senere retts sak som følge av at politiets bevisinnhenting har vært beheftet med prosessuelle feil.

Med vennlig hilsen

Hans-Petter Jahre

Inga Bejer Engh

